КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН БИЛИМ БЕРҮҮ ЖАНА ИЛИМ МИНИСТРЛИГИ

С. Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университети

Филология факультети

Чет тилдер кафедрасы

«МАКУЛДАШЫЛДЫ»
Окуу башкармалыгынын башчысы
_____ Ж.Ж. Усубалиева
«5» 09 2025-ж.

«БЕКИТЕМИН»
Окуу иштери боюнча проректор
_____ К.О. Омурова
«____» _____ 20___-ж.

ОКУУНУН ЖАНА КОТОРУУНУН ЫКМАЛАРЫ ДИСЦИПЛИНАСЫНЫН ЖУМУШЧУ ПРОГРАММАСЫ

Даярдоонун багыты: 550300 – Филология билим берүү

Даярдоонун профили: Англис тили жана адабияты

Бүтүрүүчүнүн квалификациясы: бакалавр

Окутуу формасы: күндүзгү

НАРЫН – 2025

1. Жумушчу программа 550300- Филология билим берүү багыты боюнча ЖКББ МББСнын талаптарына ылайык түзүлгөн.

2. Жумушчу программаны түздү.

«Чет тилдер»
Кафедрасынын башчысы _____ (колу) Айдаралиева А.С.

3. Чет тилдер кафедрасынын 2015-жылдын «2» сентября № 2 протоколу менен **ЖАКТЫРЫЛГАН.**

Кафедра башчысы, п.и.к.,доцент _____ (колу) Эгимбаева Жаңыл Болотхановна

4. Филология факультетинин кеңешинин отурумунда 2015-жылдын «3» сентября №____ протоколу менен **ЖАКТЫРЫЛГАН.**

5.Кафедра башчысы, .и.к. _____ (колу) Эгимбаева Ж.Б.

Факультеттин деканы, педагогика илимдеринин кандидаты, доценттин милдетин аткаруучу _____ (колу) Таштанкулова Жеңишгүл Жээнчороевна

Дисциплинанын окутуунун ишке ашырылуучу формалары боюнча семестрдеги жалпы эмгек сыйымдуулугу

Дисциплинанын коду	Дисциплина	Курсу	Семестри	Кредиттердин өлчөмү	Дарстар	Практикалык сабактар	Лабораториялык иштер	СӨИ	Бардык сааттар
	Котормонун теориясы жана практикасы	4	8	3	24	24	-	40	76,8

1-бөлүм. Жалпы жоболор

1.1. Дисциплинанын аннотациясы: «Котормонун теориясы жана практикасы» курсун бакалавриаттын программасы боюнча 550300 – филологиялык билим берүү багытынын 4-курстун студенттери 8-семестрде окушат.

Котормонун теориясы жана практикасында бир тилден экинчи тилге которулган адабий чыгармалар жалпысынан көркөм котормо деп аталат да, ал бир элдин окурманын башка улуттардын көркөм туундулары менеп тааныштырып турат.

«Котормонун теориясы жана практикасы» окуу дисциплинасынын айланасында жана анын тарыхына көптөгөн кызыгуулар жаралууда. Котормонун тарыхын изилдөө бул жаңы гана башталган иштерден эмес.

Кристиан доорунда Европада баардык котормолор латын тилине которулган, себеби бул дин жана окуунун тили болгон.

«Котормонун теориясы жана практикасы» курсу башка элдердин маданий жетишкендиктерине жол ачуу менен адабияттардын жана маданияттардын өз ара аракетке келип, байышын камсыз кылат. Бул илим лингвистика, жалпы тил илими, лексикология, грамматика, стилистика жана алардын тарыхы менен тыкыз байланышта каралат. Бир гана адабияттык котормолорду карабастан ар кыл типтеги кесиптик текстерди дагы нускасынан которууга жана маданияттар аралык, экономикалык жана азыркы заманбап убакта ишкердик өзүшкө жол ачат.

1.2. Дисциплинаны окутуунун максаты:

Филология багытында билим алып жаткан студенттердин дүйнө таанымын кеңейтип, көз караштарын калыптандырат. Котормо таануу илиминин дүйнөлүк жана англис, орус, жана кыргыз адабиятынан алган орду менен кеңири тааныш болушат. Андыктан котормо ишинин максаты:

- бир тилден экинчи бир тилге (тектеш, тектеш эмес) түппкү маанисин сактоо менен которуу;
- адабий тилден анын диалектисине же диалектиден адабий тилге, же бир тилдин диалектисинен экинчи бир адабий тилге которуу;
- эски тилден кийинки жаңы тилге которуу түрүндө болушу мүмкүн.

- биринчи жана экинчи тилдин грамматикалык структураларынын өзгөчөлүгүн билүү жана сактоо менен так котормосун берүү;

1.3. Дисциплинаны окутуунун милдеттери:

- которуу процессин жана анын мыйзам ченемдүүлүктөрүн изилдөө;
- түпнуска менен котормону салыштыруу аркылуу ар түрдүү деңгээлдеги котормо
- шайкештиктеринин маңызын жана мүнөзүн аныктоо;
- которуу ыкмаларын жана жолдорун сыпаттап берүү;
- котормо практикасы менен теориясынын тарыхын иликтөө;
- ар түрдүү маданияттардын өнүгүшүндөгү котормонун ордун аныктоо.

1.4. Дисциплинаны өздөштүрүүнүн натыйжасында алынуучу окутуунун натыйжалары жана калыптандырылуучу компетенциялар:

К№	**Окутуунун натыйжалары**	**Калыптандырылуучу компетенциялар**
1.	Котормонун так болушуна коюлган талаптарды өздөштүрүшөт	ЖИК-1; ЖИК-2; КК-7;
2.	Котормо аркылуу эл аралык мамилелердин өсүшүн аңдап билишет.	ЖИК-3; КК-7;
3.	Адабий чөйрөдөн сырткары которомо көп тармактарга тиешелүүлүгүн өздөштүрүшөт	ЖИК-1; ЖИК-2; ШК-1; КК-7;
4.	Которуу ыкмаларын жана теорияларын, мыйзам ченемдүүлүктөрүн үйрөнүшөт	ЖИК-1; ЖИК-2; КК-7;
5.	Котормонун түрлөрүн классификациялай билишет	ЖИК-1; ЖИК-2; КК-7;
6.	Адабий чыгармаларды которуунун түрдүү жолдорун өздөштүрүшөт	ЖИК-3; КК-7;
7.	Оозеки жана жазма котормодо тилдердин өзгөчөлүктөрүн талдоого үйрөнүшөт.	ЖИК-4; ШК-3; КИК-4;
8.	Адабий чыгармалардан үзүндүлөрдү, ырларды которуу көндүмдөрүнө ээ болушат.	ЖИК-4; ЖИК-7; ШК-3; ШК-5; КК-8; КК-9;
9.	Которомо ишине кызыгуулары пайда болот жана өз алдынча иш аткара алышат	ЖИК-5; ЖИК-7; ШК-5; КИК-4; КК-8; КК-9;
10.	Которомо тааануу жана анын жолдору боюнча алган билимдерин, билгичтиктерин, көндүмдөрүн турмушта колдоно алат.	ЖИК-6; ШК-2; КИК-1; КИК-2; КИК-3; КК-3; КК-6; КК-10;

Жалпы-илимий компетенциялар (ЖИК):

- котормо тааануу боюнча маалыматтарды топтоо, талдоо жана чечмеллөө, аларды анализ чыгара билүү көндүмдөрүнө ээ болот (ЖИК-1);

- адабий, адабий-теориялык билимдердин базасына (концепциялар, теориялар, усулдар, техникалар) ээ жана аны толуктоого жөндөмдүү болот (ЖИК-2);
- адабий чыгарманындан үзүндүлөрдү, айрым элементтерин котрууда, аларды берилген ыраат боюнча (жетекчилик астында) которо алышат жана салыштырат (ЖИК-3);
- котормо таануу боюнча ээ болгон билимдерин практика менен жуурулуштурууга жөндөмдүү (ЖИК-4);
- котормо таануунун өзгөчөлүктөрүнүн өздөштүрүүгө жана аткарууга, айрым изилдөөлөргө кошумча түзөтүү киргизүүгө (жетекчилик астында) жөндөмдүү (ЖИК-5);
- котормо таануу боюнча ээ болгон тажрыйбасын жана идеяларын кесиптик милдеттерди чечүү үчүн өзгөртүүгө жөндөмдүү (ЖИК-6);
- адабий-теориялык долбоорлоо ишмердүүлүгүнүн көндүмдөрүнө ээ болот (ЖИК-7).

Шаймандык компетенциялар (ШК):

- котормо таануудагы көйгөйлөрдү чечүүгө байланышкан темаларда өз ойлорун жазуу жана оозеки формаларда билдирүүнү билет (ШК-1);
- котормо багытындагы түшүнүктөр тууралуу кызыкдар тараптар (окутуучулар, окуучулар ж.б.) менен конструктивдүү баарлашуу курат (ШК-2);
- котормо багытындагы жаңы кырдаалды жана анын натыйжаларын баалоого, аларга ыңгайлашууга жөндөмдүү (ШК-3);
- компьютерде иштөө көндүмдөрүн эркин билет (ШК-5).

Коомдук-инсандык компетенциялар (КИК):

- ар кыл кызматтарды аткарып, командада майнаптуу иштөөгө жөндөмдүү (КИК-1);
- полимаданий коомдо мамилелерди жөндөөчү этикалык жана укуктук ченемдерди ээрчүүгө, маданият аралык айырмаларына карабай окуучулар үчүн бирдей мүмкүнчүлүктөр түзүүгө жөндөмдүү (КИК-2);
- ишмердүүлүктү этикалык баалуулуктарга ылайык жүзөгө ашырат (КИК-3);
- кесиптик ишмердүүлүктүн милдеттерин аткаруу менен байланышкан көйгөйлөрдү сынчыл жана конструктивдүү талдоого жана чечүүгө жөндөмдүү (КИК-4).

Кесиптик компетенциялар (КК):

- усулдук көйгөйлөрдү чечүү ыктарына (окутуунун моделдерине, методикаларына, технологияларына жана ыкмаларына) ээ болот жана окутуунун сапатын баалоо технологияларын колдонууга жөндөмдүү (КК-3);
- өзүмдүк педагогикалык ишмердүүлүктү сынчыл аңдаштырууга жана аны сунуштарга ылайык түзөтүүгө жөндөмдүү (КК-6);
- котормонун тарыхый өнүгүүсү жана анын азыркы абалы жөнүндө билимдерге ээ болот (КК-7);
- котормо таануу боюнча оозеки жана жазуу кебин кабыл алуу, түшүнүү ошондой эле көп аспекттүү талдоо көндүмдөрүнө ээ болот (КК-8);
- адабий-көркөм тексттердин ар кыл типтери менен түрлөрүн талдоонун, которуунун, түшүндүрмөлөөнүн, иштетүүнүн, түзүүнүн жана өзгөртүүнүн усулдарын, ыкмаларын колдонууга жөндөмдүү (КК-9);
- адабий чыгармалардын өзгөчөлүктөрүн иш жүзүндө колдоно билет жана алар боюнча билимдерин өзүнүн кесиптик ишмердүүлүгүндө колдонууга даяр (КК-10).

1.5. Окуу дисциплиналарынын өз ара байланышы:

Дисциплинанын пререквизиттери:

- курсту өздөштүрүүдө үчүн студенттер төмөнкү курстар боюнча билимдер, билгичтиктер жана көндүмдөр топтомуна ээ болууга тийиш:

- Адабияттаанууга киришүү
- Адабият теориясы
- Англис тили жана адабиятынын практикалык курсу
- Англис тилинин жана адабиятынын тарыхы
- Орус адабиятынын тарыхы
- Англис тилинин стилистикасы
- Риторика жана кеп маданияты

Дисциплинанын постреквизиттери:

Котормонун жалпы теориясында которуу процессинин жалпы мыйзам ченемдүүлүктөрү изилденип жана тил аралык, стилистикалык, функционалдык жана башка шайкештиктердин теориялык негиздери, оозеки жана жазма котормонун өзгөчөлүктөрү аныкталат. «Котормонун теориясы жана практикасы» дисциплинасын окуп-үйрөнүү процессинде студенттер билимдерди гана алышпастан, ой жүгүртүү көндүмдөрү кеңири калыптанат жана көптөгөн ппрактикалык котормолорду англис тилинен орус жана кыргыз тилдерине түпнускасындагы маанисин сактоо менен которо алышат.

Курсту окуп-үйрөнүүнүн, өздөштүрүүнүн натыйжасында студент төмөнкүлөрдү өздөштүрүүгө тийиш:

- котормо иши боюнча жалпы маалыматты;
- котормонун жалпы теориясын
- бир тилден экинчи тилге которуунун өзгөчөлүктөрүн
- котормонун түрлөрүн
- котормонун тарыхындагы негизги багыттарды
- улуттук адабияттардын өнүгүшүнө котормо адабияттын тийгизген таасирин

2-бөлүм. Дисциплинанын мазмуну жана калыптандырылуучу компетенциялары

2.1. Лекциялык сабактар

Лек-ция №__	Теманын аталышы	Сабактын кыскача мазмуну	Окутуунун натыйжасы (калыптандырылуучу компетенциялардын негизинде)	Сааттын саны
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1-модуль				
1.	Introduction to translation and it’s place in the community	1.Котормо тааануу илиминин пайда болушу 2. Котормо ишинин мааниси	1) Адабий-теориялык терминдерди үйрөнөт; 4) Котормонун мыйзам ченемдүүлүктөрүн өздөштүрөт	2 саат
2.	History of translation	1.Котормо тарыхын изилдеген алгачкы окумуштуулар 2.Котормонун түрлөрү жана колдонуу шарттары	1) Алгачкы котормолор менен тааныш болушат 2) Которомо ишинин өзгөчөлүктөрүн түшүнүшөт	2 саат

		3.Котормонун тарыхында алгач колго алынган чыгармалар		
3.	The first sources of translation history Schools of translation	1.Котормонун тарыхындагы маанилүү учурлар 2. Багдад мектеби 3. Толедо мектеби 4. Женева мектеби	1) Алгачкы котормолордогу ыкмалар менен кабардар болушат 2) Котормо ишиндеги закон ченемдүүлүктөр өздөштүрүлөт	2 саат
4.	Translation theory of the 20th century	1. Которуу искусствосу 2. Түп нуска жана көркөм которуу иши	1) Теориялык терминдерди үйрөнөт; 2)Которулган чыгарманы талдоого көнүгүшөт	2 саат
5	Classification of translation	1. Көркөм (адабий) котормонун өзгөчөлүгү 2. Маалыматтык (атайын) котормо	1) Которулган тексттин негизинде классификациялоого 2)Котормочунун иш-аракетинин негизинде классификациялоого	2 саат
	1-модулда бардыгы			10 саат
	2-модуль			
6	Types of translation texts	1. Түпнуска тил менен котормо тилдин айырмачылыгы 2. Которуу ишиндеги субьектинин мүнөзү 3. Которулуучу материалдын кайра иштелип чыгышы	1) Бир тилдеги тексттин чечмеленишин үйрөнө алышат 2) Негизги адабий-теориялык терминдерди үйрөнөт;	2 саат
7	The place of translation in English and Kyrgyz languages	1.Англис жана кыргыз тил таануу илиминдеги котормонун абалы 2. Искусство жаатындагы котормо 3.Күнүмдүк жашоодогу котормонун мааниси	1)Негизги адабий-теориялык терминдерди үйрөнөт; 2) Котормонун принциптерин, жалпы концепциясы үйрөнүлөт 3)Котормонун тилге тийгизген таасири аныкталат	2саат
	Phraseologizms and their ways of translation (Phrasal verbs)	1.Эквиваленттик ыкма 2.Алмаштыруу ыкмасы 3.Сыпаттоо ыкмасы	1)Теориялык терминдер өздөштүрүлөтт; 2) Фразеологизмдерди которуудагы	

		Аралаш котоpуу	өзгөчөлүктөр менен тааныш болушат	
8.	Котормотаануу илиминдеги «тузак сөздөр» жана тил аралык омонимдер маселеси	1.Тил аралык омонимдер 2. Тектеш тилдер 3. Өздөштүрүлгөн сөздөр	1)Сөз маанилеринин өзгөрүшүнөн маалымат 2) Теориялык терминдер	2 саат
9.	2-модулда бардыгы			6 саат
10.	**Жыйынтыгы**			**16 саат**

2.2. Практикалык (семинардык) сабактар

Прак (сем) сабактын №___	Сабактын аталышы жана кыскача мазмуну	Сабактын мүнөзү жана максаты, **калыптандыруучу компетенциялар**	Сааттын саны	Үй тапшырмасы	Текшерүү үчүн суроолор жан тапшырмалар
	1-модуль		**20 саат**		**Учурдагы текшерүү**
1.	Introduction to the foundation of translation 1. The influence of translation to the community 2. The peculiarities of translation	Мүнөзү: Группада иш алып баруу Максаты: Котормо илиминин маанисин жеткирүү Компетенциялар: ЖИК-1; ЖИК-2; ЖИК-4; ШК-1; ШК-2; ШК-5; КИК-1; КИК-2; КИК-3; КИК-4; КК-7; КК-8;	2 саат	Котормонуна калыптануу-сун үйрөнүү. Окумуштуулардын, эмгектери боюнча анализ жүргүзүү	1.Котормонун кандай мааниси бар? 2.Курстун максаты жана милдети? 3. Курсту окутуунун коомдо болгон маанилүүлүгү?
2.	The period of adaptation of translation. 1. Translations in world society 2. Works in the first period of translation	Мүнөзү: топтук талкуу жүргүзүү Максаты: Котормо жана аны колдонуу шарттарын өздөштүрүү Компетенциялар: ЖИК-1; ЖИК-2; ЖИК-4; ШК-1; ШК-2; ШК-5; КИК-1; КИК-2;	2 саат	Дүйнөлүк котормодогу өзгөчөлүктөр, баалуулуктар.	1.Котормо жана көркөм котормо деген эмне? 2.Котормо ишин изилдеген алгачкы окумуштуулар кимдер?

		КИК-3; КИК-4; КК-7; КК-8;			
3.	The main events of translation 1.history of Jeneva school 2.Pecularities of Baqdad school 2.Pecularities of Toledo school	Мүнөзү: класстер ыкмасы Максаты: котормо мектебинин, айырмачылыктарын, түзүүчүлөрүн өздөштүрүү Компетенциялар: ЖИК-1; ЖИК-2; ЖИК-4; ШК-1; ШК-2; ШК-5; КИК-1; КИК-2; КИК-3; КИК-4; КК-7; КК-8;	2 саат	Чакан ыр, аңгеме жанрларын которуу	1.Котормонун улуттук адабиятка тийгизген таасири? 2.Котормо адам ишмердүүлүгүнүн эң байыркы түрлөрүнүн бири катарында
4.	Theories of translation science 1.Differences of literary and original translation 2.Mastery in the translation	Мүнөзү: группалык иш Максаты: XX кылымдын орто чениндеги котормо ишинндеги аракеттерди өздөштүрүү Компетенциялар ЖИК-1; ЖИК-2; ЖИК-3; ЖИК-4; ШК-1; ШК-2; ШК-5; КИК-1; КИК-2; КИК-3; КИК-4; КК-7; КК-8;	2 саат	Сөздөрдүн синоним, антоним жана омонимдерин пайдаланып которууга көнүгүү	1.Алгачкы котормочулардын котормонун теориясы жөнүндөгү түшүнүктөрү 2.Түрдүү жанрдагы котормолордун айырмачылыктары
5.	Mutifunctionality of translation in the 20th century 1.Translation of science and technical materials 2. Translation of commercial materials 3.Translation of political materials	Мүнөзү: группалык иш Максаты: коодунар кыл чөйрөсүндөгү котормонун ордун аныктоо Компетенциялар: ЖИК-1; ЖИК-2; ЖИК-3; ЖИК-4; ШК-1; ШК-2; ШК-5; КИК-1; КИК-2; КИК-3; КИК-4; КК-7; КК-8;	2 саат	Саясий, адабий жана ишкердик чөйрөдөгү терминдердин которулуштарынын өзгөчөлүктөрүн ажырата билүүгө көнүгүү	1.Котормо ишинин өнүгүү этаптары кандай болгон? 2. Котормого карата кандай талаптар коюлат?

	2-модуль				**Учурдагы текшерүү**
6.	Classification of translation	Мүнөзү:топтук талкуу Максаты: көркөм чыгармалардын, ырлардын, тексттердин которулуштарына ой пикир билдирүү Компетенциялар: ЖИК-1; ЖИК-2; ЖИК-3; ЖИК-4; ЖИК-6; ШК-1; ШК-2; ШК-5; КИК-1; КИК-2; КИК-3; КИК-4; КК-7; КК-8;	2 саат	Чакан тексттерге которуу иштерин жүргүзүү	1.Көркөм котормонун тарыхын изизилдөө иши кандайча колго алынган 2.Котормодо тарыхый маалыматтарды чогултууда кандай иш аракетттер жасалган?
7.	Pecularities of literary materials	Мүнөзү: группалык иш Максаты: адабияттын эпикалык тегинин өзгөчөлүктөрүн өздөштүрүү Компетенциялар: ЖИК-1; ЖИК-2; ЖИК-3; ЖИК-4; ЖИК-6; ШК-1; ШК-2; ШК-5; КИК-1; КИК-2; КИК-3; КК-7; КК-8;	2 саат	Конспект жазуу	1.Которуу ишиндеги субьектинин мүнөзү кандай? 2.Котормо тилинин айырмачылыгы 3.Түп нуска тилидин котормо тилден айырмачылыгы кандай?
8.	Translation ways of stable word combinations and phraseologizms	Мүнөзү: группалык иш Максаты: фразеологизмдердин өзгөчөлүктөрүн айырмалоо Компетенциялар: ЖИК-1; ЖИК-2; ЖИК-3; ЖИК-4; ЖИК-6; ШК-1; ШК-2; ШК-5; КИК-1; КИК-2;	2 саат	Төмөнкү фразеологизмдерди чечмелөө: Оозу мене норок оруу, бармак басты көз кысты	1.Тил илиминде фразеологизмдердин орду? 2.Фразеологизмдерди которуудагы өзгөчөлүктөр

		КИК-3; КК-7; КК-8;			
9.	The place of borrowed words and related languaes in the science of translation	Мүнөзү: талкуу Максаты: Тил аралык омонимдердин бөтөнчөлүктөрүн өздөштүрүү Компетенциялар: ЖИК-1; ЖИК-2; ЖИК-3; ЖИК-4; ЖИК-6; ШК-1; ШК-2; ШК-5; КИК-1; КИК-3; КИК-4; КК-7; КК-8;	2 саат	Өздөштүрүлгөн сөздөрдөн алфавиттик негизде 6 дан сөз таап, сөздүк түзүү	1.Сөз айкаштарынын кандай түрлөрү бар? 2.Фразеологизмдердин образдуулук касиетке ээ болуусу кандай? 3.фразеологизмдерге лексика-семантикалык бүтүндүк мүнөздүүбү?
10.	Translation pecularities of words in different parts of speech	Мүнөзү: эссе жазуу Максаты: адабияттын кызматы, адабияттык репутациялар менен иерархиялар жөнүндө өз пикирлерин билдирүү Компетенциялар: ЖИК-1; ЖИК-2; ЖИК-3; ЖИК-4; ЖИК-5; ЖИК-6; ШК-1; ШК-2; ШК-5;КИК-1; КИК-3; КИК-4; КК-7; КК-8;	4 саат	Волтер Мейдин жана К.Тыныстановдун котормочулук чеберчилигин анализдөө	1. Адабияттык котормонун мааниси, классиктердин чыгармаларынын которулуштары? 2. Акын-жазуучулардын чыгармаларын өздөштүрүүдө котормонун мааниси
	Жалпы саат		22		
	Жыйынтыктоочу (семестрдик) текшерүү				**Оозеки экзамен**
12.	Great specialist in literature, interpreter Walter May and Kyrgyz familiar poet and inteptreter – A.Osmonov	Мүнөзү: котормолор, ырлар боюнча баяндамалар даярдоо Максаты: талдоочулук көндүмдөргө ээ болуу,	4 саат	Ырларга талдоо жүргүзүүнү аягына чыгаруу жана котормодогу түпнусканын маанисинин так берилбей калуу	1. «Ата журт», «Музыка» ырын жатка айтып берүү жана англис котормосундагы айырмачылыктарды табуу. 2. «Жолборс терисин жамынган

		Компетенциялар: ЖИК-1; ЖИК-2; ЖИК-3; ЖИК-4; ЖИК-5; ШК-1; ШК-2; ШК-3; ШК-5; КИК-1; КИК-2; КИК-3; КИК-4; КК-3; КК-7; КК-8;		фактыларын аныктоо	баатыр» чыгармасынын көркөм котормосу жана чыгармадагы этимологиялык лексикондордун колдонуу ыкмаларын талдоо
13	Famous British interpreter James Riordan through the translation of Ch. Aitmatov's works	Мүнөзү: Чакан текст которууга көнүгүү Максаты: талдоочулук көндүмдөргө ээ болуу Компетенциялар: ЖИК-1; ЖИК-2; ЖИК-3; ЖИК-4; ЖИК-5; ШК-1; ШК-2; ШК-3; ШК-5; КИК-1; КИК-2; КИК-3; КИК-4; КК-3; КК-7; КК-8;	4саат	Чыгармалардан үзүндү которууга көнүгүү	Адам турмушундагы котормонун канчалык зарыл экендигин талдап, түшүнүү
14	Pecularities of Shakespearean sonnets into Russian	Мүнөзү: группалык иш Максаты: коодун ар кыл чөйрөсүндөгү котормонун ордун аныктоо	4 саат	В. Шексирдин адабий чыгармаларындагы жана ар кандай чөйрөдөгү терминдердин колдонулуштарынын өзгөчөлүктөрүн ажырата билүүгө көнүгүү	Котормо ишиндеги ар кандай жагдайларга кылдат мамиле жасоо
	Жыйынтыктоочу (семестрдик) текшерүү		**12**		**Оозеки экзамен**

Дисциплинаны окутууда колдонулуучу билим берүү технологияларынын мисалдары*: д*исскуссия, командалык иш, көйгөйлүү окутуу, **CASE-технологиялар,** жекече окутуу ж.б. интерактивдүү усулдар

Даярдоонун багытынын ЖКББ МББСнын талаптарына ылайык, компетенттүүлүктүк мамилени ишке ашыруу окуу жараянында студенттердин

кесиптик көндумдөрү менен компетенцияларын калыптандандыруу жана өнүктүрүү максатында сабак өтүүнүн активдүү жана интерактивдүү формаларын (ишкер жана ролдук оюндарды, конкреттүү кырдаалдарды талдоону, психологиялык жана башка тренингдерди) аудиториядан тышкаркы иш менен айкалышта кеңири колдонууну караштырууга тийиш.

Текшерүүнүн түрүнүн мисалдары: *Студенттердин билимдерин учурдагы текшерүү катары өткөрүлүп жаткан сабакка ылайык текшерүүнүн төмөнкү түрлөрү колдонула алат: тестирлөө, жалпы сурамжылоо, текшерүү иш, жекече сабак ж.б.у.с.*

2.4. СӨИнин түзүмү

К№	**СӨИнин темалары жана бөлүнгон сааты**	**Калыптандырылуучу компетенциялар**	**Отчеттуулук формасы**	**Упайлар**
1.	History of the translation emergence 3 саат	ЖИК-1; ЖИК-2; ЖИК-4; ШК-1; ШК-2; ШК-5; КК-7; КК-8;	Даяр болгон конспектини жана портфолиону көрсөтүү жана жактоо	Маалымат үчүн. 90-100% камтылса – 40 упай; 60-80% камтылса – 35 упай; 40-50% камтылса – 25 упай; 20-30% камтылса – 15 упай.
2	Translation of realias Translation of the speech of heroes 3 саат	Компетенциялар: ЖИК-1; ЖИК-2; ЖИК-3; ЖИК-4; ШК-1; ШК-2; ШК-5; КИК-1; КИК-2; КИК-3; КИК-4; КК-7; КК-8;	Каармандардын речинин которулуш өзгөчөлүктөрүн белгилөө	Маалыматтар-дын обьективдүүлүгү-нө жараша упай.
3	Needs to preserve the meaning of the original in the translation of lyrics 3 саат	ЖИК-1; ЖИК-2; ЖИК-4; ШК-1; ШК-2; КК-7; КК-8;	Даяр болгон конспектти көрсөтүү жана жактоо	Маалыматтар-дын обьективдүүлүгү-нө жараша упай.
4	Pecularities of the translation in prose 3 саат	ЖИК-3; ЖИК-4; ЖИК-5; ЖИК-6; ЖИК-7; ШК-1; ШК-2; ШК-3; КИК-4; КК-3;КК-8; КК-9;	Конспектини жана суроолорго жоопторун көрсөтүү	Конспектте берилген тексттин мазмуну толук ачылса – 40 упай; жарым-жартылай ачылса – 30 упай; ачылбаса – 20 упай.
5	Translation of W.Shakesperare's sonnets 3 саат	ЖИК-3; ЖИК-4; ЖИК-5; ЖИК-6; ЖИК-7; ШК-1; ШК-2; ШК-3; КИК-4; КК-3;КК-8; КК-9;	Тандалып алынган сонеттин контексттик талдоосун көрсөтүү	Талдоодо берилген тексттин мазмуну толук камтылса – 40 упай; жарым-жартылай

				камтылса – 30 упай, аз камтылса – 15 упай.
6	Features and distortions in the translation of the epic "Manas" 3 саат	ЖИК-3; ЖИК-4; ЖИК-5; ЖИК-6; ЖИК-7; ШК-1; ШК-2; ШК-3; КИК-4; КК-3;КК-8; КК-9; КК-10;	Тандалып алынган тексттин талдоосун көрсөтүү.	Талдоодо берилген тексттин мазмуну толук камтылса – 40 упай; жарым-жартылай камтылса – 30 упай, аз камтылса – 15 упай.
7	Translations of A.Osmonov's poems into Russian and English languages 3 саат	ЖИК-3; ЖИК-4; ЖИК-5; ЖИК-6; ЖИК-7; ШК-1; ШК-2; ШК-3; КИК-4; КК-3;КК-8; КК-9;	Тандалып алынган ырлардын талдоосун көрсөтүү жана түшүндүрмө берүү.	Талдоодо берилген тексттин мазмуну толук камтылса – 40 упай; жарым-жартылай камтылса – 30 упай, аз камтылса – 15 упай.
8	About the translation of "Jamilya" and «"When Mountains Fall"» 4 саат	ЖИК-3; ЖИК-4; ЖИК-5; ЖИК-6; ЖИК-7; ШК-1; ШК-2; ШК-3; КИК-4; КК-3;КК-8; КК-9;	Тандалып алынган тексттин котормосун талдоону көрсөтүү.	Талдоодо берилген тексттин мазмуну толук камтылса – 40 упай; жарым-жартылай камтылса – 30 упай, аз камтылса – 15 упай.
9	Pecularities of Ch. Aitmatov's works' autotranslation 4 саат	ЖИК-3; ЖИК-4; ЖИК-5; ЖИК-6; ЖИК-7; ШК-1; ШК-2; ШК-3; КИК-4; КК-3;КК-8; КК-9;	Тандалып алынган тексттин өзгөчөлүгүнө байланыштуу талдоону көрсөтүү.	Талдоодо берилген тексттин мазмуну толук камтылса – 40 упай; жарым-жартылай камтылса – 30 упай, аз камтылса – 15 упай.
10	Potraits of interpereters: W.May and James Riordan 4 саат	ЖИК-1; ЖИК-2; ЖИК-3; ЖИК-4; ЖИК-5; ЖИК-6; ШК-1; ШК-2; ШК-3; ШК-5; КИК-1; КИК-3; КИК-4; КК-7; КК-8;	Котормочулардын котормочулук чеберчилигин анализдөө	берилген тексттин мазмуну толук камтылса – 40 упай; жарым-жартылай камтылса – 30 упай, аз камтылса – 15 упай.
11	Influence of Englsh and Russian literature to Kyrgyz language	ЖИК-1; ЖИК-2; ЖИК-3; ЖИК-4; ЖИК-5; ЖИК-6; ШК-1; ШК-2; ШК-3; ШК-5; КИК-1;	Англис жана тилинин кыргыз котормосунун калыптанышына тийгизген таасири	Талдоодо берилген тексттин мазмуну толук камтылса – 40 упай; жарым-

	to 4 саат	КИК-3; КИК-4; КК-7; КК-8;		жартылай камтылса – 30 упай, аз камтылса – 15 упай
12	Literary and non-literary translation; Gain and loss in translation; Accommodation in translation 3 саат	ЖИК-1; ЖИК-2; ЖИК-3; ЖИК-4; ЖИК-5; ЖИК-6; ШК-1; ШК-2; ШК-3; ШК-5; КИК-1; КИК-3; КИК-4; КК-7; КК-8;	Көркөм тексттин котормосунун өзгөчөлүгүн талдоо	тексттин мазмуну толук камтылса – 40 упай; жарым-жартылай камтылса – 30 упай, аз камтылса – 15 упай
	Жыйынтыгы	Бардык тапшырмалардан алган упайлары кошулуп, чыккан сумма тапшырмалардын санына бөлүнүп, орточо упайы чыгарылат (24-40 упайдын чегинде болсо тапшырманы аткарган болот).		

СӨИнин сунушталуучу формалары: үй тапшырмаларын, текшерүү иштерин аткаруу, изилдөөчүлүк мүнөздөгү лабораториялык ишти коргоо, проблемалуу/дискуссиялуу лекцияга, жекече тапшырма аткаруу (case-study), конференцияда, семинарда баяндама, билдирүү жасоо, олимпиадага катышуу, презентация даярдоо, реферат, эссе жазуу ж.б.

3-бөлүм. Студенттердин жетишкендиктерин баалоонун жол-жобосу

Компетенциялардын, билимдердин, билгичтиктер-дин жана көндүмдөрдүн деңгээлин аныктоонун түрлөрү, ыктары, формалары көрсөтүлөт.

Текшерүүнүн түрүн жана формасын тандоо дисциплинанын максаты жана калыптандырылуучу компетенциялардын мазмуну менен аныкталууга тийиш.

Бул бөлүмдө компетенциялардын калыптангандык деңгээлин баалоонун чен-өлчөмдөрүн келтирүү сунушталат, алар окутуучу тарабынан предметтин бөтөнчөлүгүн эске алуу менен текшерүүнүн өзүнчө формалары боюнча иштелип чыгат.

Ушул эле жерде ар бир модуль боюнча текшерүүчү суроолор жана экзамендик билеттин (жазуу ишинин) түзүмү ар бир тапшырманы баалоонун чен-өлчөмдөрүн көрсөтүү менен келтирилет.

3.1. СӨИни баалоонун болжолдуу чен-өлчөмдөрү

Баалоонун параметрлери	Упайлардын саны
1. Студенттин СӨИни тариздөө деңгээли: илимийлүүлүк, логикалуулук, ырааттуулук, практика менен байланышы, өз алдынча тыянактардын болуусу.	СӨИ талапка толук ылайык таризделсе – 40 упай; жарым-жартылай ылайык таризделсе – 30 упай; ылайык эмес таризделсе – 15 упай.
2. Студенттин СӨИнин мазмундук бөлүгүн иштеп чыгуу деңгээли: илимийлүүлүк, логикалуулук, ырааттуулук,	СӨИнин мазмундук бөлүгү талапка толук ылайык

чыгармачылык, практика менен байланышы, өз алдынча тыянактардын болуусу.	иштелсе – 40 упай, жарым-жартылай ылайык иштелсе – 25 упай, ылайык эмес иштелсе – 15 упай.
3. Студент СӨИни коргоодо көрсөткөн билимдер менен билгичтиктер, көндүмдөр деңгээли: адабий-теориялык терминологияны билүүсү, адабий жараяндын жалпы мыйзам ченемдүүлүктөрүн билүүсү, адабий чыгарманын композициясы жана сюжети боюнча билимдерге ээ болуусу, адабий чыгармаларды талдоонун түрдүү усулдарын билүүсү жана колдоно алуусу, ар түрдүү жанрлардагы адабий чыгармаларды талдоо көндүмдөрүнө ээ болуусу, жазуу иштерин аткара алуусу, изилдөө ишин жүргүзө алуусу.	Студент СӨИни коргоодо берилген билимдер, билгичтиктер, көндүмдөр топтомун толук көрсөтө алса – 40 упай, жарым-жартылай көрсөтө алса – 25 упай, төмөн деңгээлде көрсөтө алса – 15 упай.
4.Маалыматты көрсөтмөлүү берүү билгичтигинин жана көндүмдөрүнүн болушу: текстти моделдер, схемалар, жадыбалдар, сүрөттөр, видеоматериалдар менен коштотуу.	Маалыматты көрсөтмөлүү берүү жогору деңгээлде ишке ашырылса – 40 упай, орточо деңгээлде ишке ашырылса – 25 упай, төмөн деңгээлде ишке ашырылса – 15 упай.
Жыйынтыгы	Бардык параметрлер боюнча коюлган упайлары кошулуп, чыккан сумма парамертрлердин санына бөлүнүп, орточо упайы чыгарылат (24-40 упайдын чегинде болсо тапшырманы аткарган болот).

3.3. Жазуу иштерин баалоонун болжолдуу чен-өлчөмдөрү

Баалоонун параметрлери	Упайлардын саны
Жазуу ишинин (рефераттын, эссенин ж.б.) мазмунун анын максаты менен милдеттерин так аныктоо аркылуу түшүнүү.	
Жазуу ишин (рефератты, эссени ж.б.) аткаруунун планынын болушу.	
Теориялык билимдердин жана аларды жазуу ишин (рефератты, эссени ж.б.) аткарууда өзгөртүп түзүү билгичтиктеринин болушу.	

Жазуу ишин (рефератты, эссени ж.б.) аткарууда практикалык билгичтик-тердин болушу.	
Тыянактардын, жалпылоолордун болушу жана аныкталышы.	
Жазуу ишинин (рефераттын, эссенин ж.б.) грамматикасы менен стилистикасы.	
Жазуу ишин (рефератты, эссени ж.б.) тариздөө.	
Жыйынтыгы	**18-30**

Учурдагы текшерүүнү жүргүзүү үчүн текшерүүчү суроолор жана тапшырмалар (20 тесттен аз эмес тесттик тапшырмалар), **жыйынтыктоочу текшерүү** үчүн суроолор жана тапшырмалар (30 тесттен аз эмес тесттик тапшырмалар).

1-модулдун суроолору

Translation as a science.

1. Subject and preface of the discipline.
2. The main role of translation in modern life
3. Literary translation and its importance
4. Literary translation
5. Translation in a political sphere
6. Verbal translation
7. Founders of the transaltion
8. World translation
9. The idea of the author in translation
10. Differences of original and translation
11. The content and forms of original
12. The stock of words constantly used in translation
13. Principles of translation
14. Styles of translation
15. Manners of translation
16. The process of translation in the middle of the 20th century
17. The current situation of translation
18. Translation from literature according to the local dialect
19. Translation from Old English to Modern English
20. Tasks of translation theory
21. Translation from the first language to the second language (related,non-related)
22. Laws and the process of translation
23. Introduction of the methods of translation
24. The role of translation in intercultural communication

2-модулдун суроолору

25. History of literary translation
26. The main moments in the process of translation
27. Jeneva school
28. Toledo school
29. Written translation
30. Synchronical translation
31. Hiearchy of translation
32. Classification of translation
33. Classification on the baser of translated materials
34. Classification on the base of the interpereter's style during the process of translation
35. Literary and informative translation
36. Types of texts for translation
37. Characteristics of the subject in translation
38. Free translation
39. Adequate translation
40. Close translation
41. Authentic translation
42. Full translation
43. Partial translation
44. Aspective translation
45. Annotation translation
46. Abstractive translation
47. Experimentive translation

Дисциплинаны окуп-үйрөнүүнүн жыйынтыктары боюнча жыйынтыктоочу (семестрдик) текшерүүнүн (экзамендин) суроолору

1. 1. Classification of translation
2. Classification on the base of translated texts
3. Translation in nowdays
4. Translation of Lyrics
5. Influence of Russian literature to the translation theory
6. Pecularities of prose translation
7. Literary translation according to the dialect
8. Translation from Old English to Modern English
9. Tasks of Translation
10. Translation of Fairy tales and Fables
11. English and Kyrgyz writers in the process of translation
12. Direct translation
13. Literal translation
14. Adequative translation according to semantical and stylistic pecularities
15. Adequative translation according to pragmatics
16. Grammatical pecularities
17. Stylistic features
18. Lexical peculiarities and importans
19. Translation transcription

20. Tracing
21. The importance of tracing
22. Lexical- semantical changes
23. Generalizing of original content
24. Translation Commentaries
25. Professional requirements and responsibilities of a translator. General mistakes in translation

4-бөлүм. Дисциплинанын материалдык-техникалык, окуу-усулдук жана маалыматтык камсыздалышы

4.1. Дисциплинанын материалдык-техникалык камсыздалышы

Окутуучу, текшерүүчү, эсептөөчү компьютердик программалардын, компьютердик тренажерлордун, презентациялардын, дарстардын, видео-дарстардын тизмеси көрсөтүлөт. Окутуунун техникалык каражаттарынын тизмеси берилет, адистештирилген аудиториялар менен компьютердик класстар ж.б. көрсөтүлөт.

4.2. Билимдерди өздөштүрүүгө жана компетенцияларды өнүктүрүүгө түрткү болуучу усулдук көрсөтмөлөрдүн, сунуштардын тизмеси:

Компетенцияларды өнүктүрүү, билимдердин өзүнчө түзүмдүк элементтерин өздөштүрүү, лабораториялык иштерди аткаруу, маселелерди чыгаруу ж.б. боюнча иштелип чыккан усулдук көрсөтмөлөр менен сунуштар саналат.

4.3. Сунушталган адабияттар:

а) Англис тилиндеги негизги адабияттар

1. Bassnett, Susan, Translation Studies, London and New York, 1980 (revised edition 1991), Routledge
2. Bell, Roger T. Translation and Translating, Theory and Practice, Longman, 1991
3. Croitoru E. "Interpreting and translation", 1996 (National Library (foreign languages department box # 47))
4. Duff Alan "Translation", Oxford 1989 (IIC library)

1. Selection of extracts from literary works
2. Selection of extracts of various text types
3. Selection of extracts from daily newspaper
4. Selection of websites:
5. http://www.fortunecity.com/business/reception/19
6. http://accurapid.com/journal/29accom.htm
7. http://www.ethnologue.com/show_products
8. http://cslu.cse.ogi.edu/HL.Tsurvey/chnode4.html
   http://fiat.gslis.utexas.edu/~palmquis/courses/project98/translation/mtlinks.htm
9. http://www.fortunecity.com/business/reception/19
10. http://language.home.sprynet.com/lingdex/pwood1.h

Орус тилиндеги негизги адабияттар

1. Афанасьева. Лекции по теории и практике перевода, Москва 2008
2. Бреус Е. В. "Теория и практика перевода с английского языка на русский", Москва 2001
3. Комиссаров "Практикум по теории перевода" (IIC library) 1992
4. Латышев Л. К., Поворотов В. И. "Структура и содержание подготовки переводчиков в языковом вузе", Москва 2001
5. Рецкер Я. И. "Теория перевода и переводческая практика", Москва 1973 (National Library (foreign languages department box # 47)
6. Пронина З.Г. Теория перевода (с английского на русский и с русского на английский). - Изд. 2-е, испр. – Владивосток: Изд-во Дальневост.ун-та, 2002. – 240 с.

Кыргыз тилиндеги адабияттар:

Абдиев Т. Котормо таануу илимине киришүү. – Б.: 2008
2. Садыков А.С., Исакова Р. Кыргыз поэзиясы орус тилинде. –Б.: Турар, 2003
3. Садыков А. Кыргыз көркөм котормо тарыхынын кыскача курсу.-Б.: 2005
4. Садыков А. Көркөм котормо тарыхынын жана теориясынын маселелери. –Б.: 2005
5. Садыков А.С. Чыңгыз Айтматов - котормочу. –Б.: Технология, 2001
6. Садыков А. Кыргыз көркөм котормо тарыхынын кыскача курсу.-Б.: 2005
7. Садыков А. Көркөм котормо тарыхынын жана теориясынын маселелери. –Б.: 2005
8. Айтбаева Н., Садыков А. “Тоо арасында” романынын орусча котормосу. –Б.: Кыргызстан, 1998
9. Айтбаева Н., Садыков А. Чыңгыз Айтматовдун автокотормолору. –Б.: Кыргызстан, 1998
10. Садыков А. Чынгыз Айтматов – котормочу. –Б.: Турар, 2003

Кошумча адабияттар :

1. Казакова Т.А. Translation Techniques Практические основы перевода. СПб., 2000.
2. Климзо Б.Н. Ремесло технического переводчика. Об английском языке, переводе и переводчиках научно-технической литературы. М., 2006.
3. Клишин А.И. Практика перевода английских текстов. СПб., 2003.
4. Комиссаров В.Н. Теория перевода. М., 1990.
5. Munday, Jeremy. *Introducing Translation Studies. Theories and Applications*. London and New York: Routledge, 2001.
7. Hatim, Basil and Munday, Jeremy. *Translation. An Advanced Resource Book*. London and New York: Routledge, 2004.